

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Integration och sociala relationer

En intervjustudie om arbetet med integration på
fritidshemmet

Namn: Amina Gunic Krvavac & Richard Viking
Program: Grundlärarprogrammet med inriktning
mot fritidshem

Uppsats/Examensarbete: 15 hp
Kurs: LRXA1G
Nivå: Grundnivå
Termin/år: VT/2020
Handledare: Åsa Wahlström Smith
Examinator: Zahra Bayati

Nyckelord: Fritidshem, integration, sociala relationer, metoder och arbetssätt, interkulturell kompetens, segregation

Sammanfattning

Under de senaste åren har det kommit väldigt många nyanlända flyktingbarn till Sverige. Det stora antalet nyanlända barn har haft inverkan på det traditionella arbetet i förberedelseklasser. Personal och elever möts av vissa svårigheter i integrationsarbetet. Därmed försvåras skolans arbete att främja integrationen av nyanlända flyktingelever.

Syftet med arbetet är att kartlägga hur fritidslärare arbetar med att främja nyanlända elevers integration i Sverige. Vårt arbete baseras på intervjuer. Skolan är viktig för en bra integration. Fritidslärare skall ge alla elever rätt förutsättningar till att integrera sig i samhället.

I tidigare forskning belyses vad små skillnader mellan människor och händelser kan resultera i över en längre tid. Samhällsklyftor skapas av människor som tenderar att umgås med likasinnade människor med avseende på erfarenheter, intressen och bakgrund. (Edling & Liljeros, 2017).

Sveriges politiska ståndpunkt är att alla människor har samma rättigheter, möjligheter och skyldigheter oavsett deras etniska tillhörighet eller deras kulturella bakgrund. Enskilda individer förhåller sig rätten att vara olika och rätten att bestämma över sin etniska och kulturella identitet och även göra en egen, ny livsstil, identitet och möjlighet att vara stolta över sin bakgrund. Samhällsutvecklingens grund är uppbyggd av respekt, tolerans, delaktighet samt ansvar (Prop. 1997/98:16).

Resultat och analyser av dessa kan sammanfattas i att: förståelse av elevernas olika förutsättningar och dess inverkan på integrationen i skola, inkluderingsprincipen, förståelse och utbyte av erfarenheter mellan personal och elever är något som hjälper i den personliga utvecklingen av både elever och personal.

1 Förord

Denna rapport är ett examensarbete på Grundlärarprogrammet med inriktning mot fritidshem vid Göteborgs Universitet i Göteborg. Detta arbetet som omfattar 15 högskolepoäng genomfördes under vårterminen 2020 av Amina Gunic Krvavac och Richard Viking.

Intervjuerna som rapporten grundar sig på har utförts i samarbete med rektorn och personalen på två flerspråkiga skolor i Västra Götaland.

Vi vill tacka vår handledare Åsa Wahlström Smith för tydlig handledning och anpassning av genomförandet och hela arbetsprocessen till rådande krisläge i samhället. Ett stort tack till lärarna och rektorn på skola 1 och skola 2 för deras medverkan i studien. Trots stor arbetsbelastning och omställning i hela samhället har de medverkande personer visat stort intresse för ämnet och velat dela med sig av sina erfarenheter i syfte att främja framtida integrationer i Göteborg. Vi vill även tacka våra familjer som har stöttat oss genom detta arbete som utfördes under speciella förhållanden och på distans. Det har krävt mer utrymme och arbetsro hemma.

Avslutningsvis vill vi tacka våra opponenter som har bidragit till att vi kunde förbättra slutversionen av vårt examensarbete.

2 Innehållsförteckning

1	Förord.....	4
2	Innehållsförteckning	5
3	Inledning	7
4	Syfte och problemformulering	7
	4.1 Syfte.....	7
	4.2 Problemformulering.....	7
5	Tidigare forskning.....	7
	5.1 Integration i fritidshemmet	8
	5.2 Språkbarriärer i fritidshemmet.....	8
	5.3 Segregation i skolan och i fritidshemmet	9
	5.4 Sociala relationer	9
6	Teoretisk anknytning.....	15
	6.1 Integration och segregation i samhället	10
	6.2 Politisk utveckling från assimilation till integration.....	11
	6.3 Integration i fritidshemmet	12
	6.4 Språkbarriärer i fritidshemmet.....	14
	6.5 Sociala relationer	14
7	Metod.....	16
	7.1 Kvalitativ metod	16
	7.2 Litteratursökning.....	17
	7.3 Intervjuer.....	17
	7.4 Urval	18
	7.5 Intervjugenomförande.....	18
	7.6 Validitet	19
	7.7 Reliabilitet.....	19
	7.8 Etiska övervägande	19
	7.9 Metoddiskussion	20
8	Resultat och analys.....	20
	8.1 Vad är integration?	21
	8.1.1 Resultat	21
	8.1.2 Analys.....	22

8.2	Språk.....	22
8.2.1	Resultat	23
8.2.2	Analys.....	24
8.3	Hur främjar man nyanländas sociala relationer?	25
8.3.1	Resultat	25
8.3.2	Analys.....	26
9	Referenslista.....	30
10	Bilagor	32
10.1	Informationsbrev.....	32

3 Inledning

Detta arbete kartlägger hur fritidslärare arbetar med integration för att få nyanlända flyktingbarn att etablera sig i Sverige och i fritidshemmet med avseende på olikheter i uppväxtvillkor. Vi vill ta vara på goda exempel och erfarenheter från fritidshem där man åstadkommit goda resultat med hänsyn tagen till fritidshemmets geografiska placering, den segregerade skolvärlden och det segregerade bostadsområdet.

Skolverket har gjort kartläggningar genom åren om hur ett lyckat integrationsarbete i skolan ska kunna göras. Resultatet kan sammanfattas i att samarbete av alla aktörer i skolan krävs från planering, genomförandet och utvärderingar av resultat (Skolverket, 2001).

I detta arbete ligger fokus på nyanlända elever. I delar av texten där dessa elever benämns som flyktingbarn avser det perioden innan dessa barn tagits emot i skolväsendet. Skolverket (2016) anger att ”med nyanländ elev avses den som har varit bosatt utomlands och som numera är bosatt i Sverige eller ska anses bosatt här och som har påbörjat sin utbildning här efter höstterminens start det kalenderår då hon eller han fyller sju år. En elev ska inte längre anses vara nyanländ efter fyra års skolgång här i landet” (Skolverket, 2016, s.8). I praktiken innebär det att vårt arbete avser nyanlända elevers första fyra åren i den svenska skolan.

I arbetet förtydligas och analyseras hur fritidshemmen arbetar med nyanlända flyktingbarns integration i den svenska skolan samt arbetsätt och rutiner som har inverkan på inläring och sociala relationer i skolan med avseende på olikheter i elevernas uppväxtvillkor.

Fritidshemmets placering, den segregerade skolan och det segregerade bostadsområdet har även inverkan på inläringen och kommer därför belysas i detta arbete. Empiriskt material kommer bygga på intervjuer samt tidigare forskning i form av vetenskapliga artiklar.

4 Syfte och problemformulering

4.1 Syfte

Syftet med detta arbete är att kartlägga hur man arbetar i fritidshemmet med att främja nyanlända elevers integration

4.2 Problemformulering

Vi har baserat vår empiriska studie på intervjuer. Intervjuerna bestod av kartläggningen av skolans integrationsarbete, förändringar som har skett i samband med högre krav på integrationsarbete, vilka åsikter lärarna har gällande språkbarriärer samt hur de övervinner dem, familjernas roll i integrationsarbetet och slutligen delaktighet i sociala relationer.

Detta arbete kommer belysa följande aspekter av integrationsarbetet i fritidshemmet: Vad är integration enligt pedagogernas uppfattning? Hur arbetar man med språkbarriärer på fritidshemmet? Hur främjar man sociala relationer hos nyanlända elever?

5 Tidigare forskning

Integrationen av nyanlända flyktingelever präglas mycket av deras relationer i skolan, deras uppväxtvillkor, en segregerad boendesituation, en segregerad skola. Dessa elever har olika

ofta sämre förutsättningar jämfört med elever som är födda i landet. Lärarna är bärare av kulturen i skolan genom sitt sätt att förstå och ta hänsyn till dessa olikheter samt hur de hanterar och vårdar de sociala relationerna i skolan. Andra elever påverkas av de nyanlända när det gäller kommunikation och sociala relationer. Integrationen, som denna studie fokuserar på, blir delvis ett resultat av de sociala relationerna mellan alla individer i skolan och i samhället i stort. Vår undersökning av tidigare forskningsinsatser förenar olika arbetssätt, erfarenheter och lärdomar från hela världen. Vår förhoppning är att detta ska bidra till att svenska fritidslärare ska kunna få nya perspektiv på sitt integrationsarbete och förbättra det tack vare de nya perspektiven.

5.1 Integration i fritidshemmet

Flyktingar som har rätt att stanna i Sverige får själva bestämma var de vill bo. Sveriges kommuner är ansvariga att erbjuda barnomsorg, skola och samhällsservice gäller samtliga invånare och därmed även nyanlända som på egen hand flyttat till kommunen. Mer än 96 procent av Sveriges kommuner hade tecknat överenskommelse om flyktingmottagande på sommaren 2014 och redan innan den stora flyktingvågen kom hade alla 290 kommuner förutom en kommun tecknat denna överenskommelse (Regeringskansliet, 2014).

Gözpinnar (2019) refererar till Bartlett m.fl. som anger att skolorna är viktiga för nyanlända flyktingbarn som ett medel för deras integration i det nya samhället. Wille m.fl (2019) refererar till Taylor och Sodhu, anger att utbildningsinstitutioner fungerar som en av de viktigaste samhällsresurser som har hjälpt flyktingbarn och deras familjer i deras integration i de nya samhällena.

Nyanlända elevers integration i skolan är viktig under den första tiden i landet för att sedan ha en stor inverkan på elevernas prestationer i skolan. Elevernas individuella behov ska enligt skollagen styra integrationen av nyanlända elever men ibland handlar det mer om skolans ekonomiska beslut snarare än elevernas behov. Alla resurser som tillsätts ska vara utvecklande för eleverna. I Malmö har man grundat mottagningskolor bara för nyanlända flyktingbarn vilket har kritiserats hårt internationellt för att man har medvetet valt att enbart ha nyanlända flyktingbarn i en skola vilket leder till utanförskap. En för tidig integration där elever utan goda språkkunskaper, kunskaper om den svenska skolan och det sociala nätverket börjar i en ordinarie skolklass är inte heller bra. Dessa elever riskerar att hamna utanför i sociala sammanhang och till och med fara illa (Bunar, 2014).

5.2 Språkbarriärer i fritidshemmet

Gözpinnar (2019) konstaterar att eleverna utan tillräckligt bra språkkunskaper i det landet de flyttar till kan inte utvecklas lika bra som elever födda i landet. Genom språket kommer man även in i sociala gemenskaper. Eleverna känner sig mer respekterade och uppskattning av sina klasskamrater när deras språkkunskaper ökar. Vikten av flerspråkiga lärare är därför ännu viktigare under denna period. Flyktingbarn får möjlighet att anpassa sig till förändringar i det nya landet genom språkinläring och genom möten med andra likasinnade som de kan dela sina erfarenheter med. Flyktingbarn upplever språkbarriärer, bristande stöd från sina familjer, kulturella missförstånd, ekonomiska problem och till och med diskriminering i skolan. Detta konstaterar han grundas i bristande möjligheter att göra sig förstådd.

Andishmand (2017) skriver att elever med migrationsbakgrund utsätts för stereotyper kopplade till kultur och etnisk bakgrund. Resultatet blir att de ska gottgöras och kompenseras

på fritidshemmet för brister i deras språkliga bakgrund. Hon konstaterar att den ideala bilden av svenskhet jämförs med de normer som dessa elever har och därmed behandlas de felaktigt.

5.3 Segregation i skolan och i fritidshemmet

Kölegård Stjärne, Fritzell, Brännström, Estrada & Nilsson (2016, s. 18) menar att ”även om institutionella faktorer så som skolans ekonomiska resurser, arbetssätt, lärartäthet, och stigmatiseringsprocesser anses ha betydelse för ungas intressen, aspirationer, utbildningsplaner och därmed studieresultat har forskningen främst uppmärksammat kontakter med signifikanta andra i form av grannar och skolkamrater, som ses som förebilder”. Svensk och internationell forskning visar att det är individuella egenskaper och hemförhållanden som främst har inverkan på elevernas studieresultat (Kölegård Stjärne m.fl, 2016).

Basu (2011) menar att skolor är en plats för rättvisa, känsla av tillhörighet och identitetsskapande. I multikulturella samhällen ses statliga skolor som ställen där statens ideologi och där bland integration är självklar. Turismen och marknadsföringen av kosmopolitismen har bidragit att multikulturalism har visualiserats och gett liv i form av mångfald och sammanhållning, vilket betraktas som en bild av utopi enligt.

Enligt Bunar (2010) har växande främlingsfientlighet och även rasism och antisemitism spridit sig över USA, flera europeiska länder och även delar av Kanada. Dessa krafter i samhället ser multikulturalism som en fara, en risk och en negativ företeelse. Det leder till att säkerhetsrisker likställs med etniska, språkliga och religiösa skillnader. Allt detta leder till en diskurs grundad i rädsla och oro att för mycket mångfald inte är bra. Det fria skolvalet har varit ett av de mest debatterade ämnen i västvärlden och i Sverige under senaste årtiondet (Bunar, 2010).

Den styrningen som tillämpats i Sverige när det gäller skolval har haft för avsikt att reducera klasskillnader, att ge likvärdiga och inkluderande mötesarenor för barn med olika etniska och sociala bakgrunder och därmed motverka elitskolor (Bunar, 2010). Bunar (2010) refererar till Lindom och Almgren är de som motsätter sig denna idé menar att dålig integration i skolan beror på segregationen i bostadsområden där segregationen orsakad av detta anses vara viktigare ur segregationssynpunkt än själva segregationen inom skolan.

5.4 Sociala relationer

Sociala relationer bygger på ett antal olika kompetenser som präglar alla relationer (Håland Anveden 2017). Peko, Sablic, Jindra & Juraj (2010) refererar till Hrvatinic som skriver att den interkulturella kompetensen betecknas som ett antal olika egenskaper och förmågor hos individer, såsom empati och självinsikt, det vill säga, förmågan att förstå andra människor och deras tankesätt och deras världsbild. Förutsättningen för en bra interkulturell kompetens är bra kommunikationsförmåga. Den interkulturella kompetensen består av tre dimensioner: kommunikationsförmåga i det egna beteendet, emotionell förmåga (inkluderar åsikter) och den kognitiva dimensionen (avser individens kunskaper). Individer som besitter en bra interkulturell kompetens har förmågan att acceptera varje person, oavsett personens kulturella bakgrund, ursprung eller livsstil. En lärare med utvecklad interkulturell kompetens jobbar utan fördomar och förutfattade meningar samtidigt som den är öppen för att acceptera olikheter. För att man ska kunna acceptera andra måste man först ha tillräckligt bra kunskaper om den egna kulturen och även andra kulturer. Förmågan att med öppenhet, flexibilitet, kreativitet samt kritiskt tänkande i sin syn på diskriminering som innebär även förståelse av

diskrimineringens följder kunna arbeta och agera fördomsfritt och utan förutfattade meningar kännetecknar lärare som arbetar med en hög nivå av den interkulturella kompetensen. Han konstaterar att Europas motsvarigheter till det svenska Skolverket ser en lärares utbildning och utveckling som en livslång process, vilket omfattar den professionella och den personliga utvecklingen.

Peko m.fl. (2010) refererar till Mlinarevic och Boric och anser en bra lärare borde i praktiken kunna identifiera elevernas behov, möjligheter och intressen. Dessutom borde en bra lärare organisera och tillämpa lämpliga inlärningsmetoder med avseende på elevens bästa och elevernas kunskaps och social utveckling.

Peko m.fl. (2010) refererar till Mlinarevic och Brust-Nemet som menar att lärare måste också arbeta för att stärka den icke våldsamma kommunikationen och konflikthanteringen, samt hjälpa de utsatta individerna. Olikheter bland elever blir större som resultat av invandringen och globaliseringen. Elever kommer till en ny miljö och den kulturella och språkliga mångfalden kan ses främst i olika aktiviteter utanför skoltiden. De konstaterar att ett fritt, spontant och varierat arbetssätt, baserat på elevernas intressen, önskemål, förmågor möjliggör elevernas kunskapsutveckling, ge dem meningsfull fritid och lära sig mer om olikheter och mångfald. Lärarna förväntas kunna utveckla samarbete med andra skolor, myndigheter, och sakkunniga utanför den egna verksamheten. Eleverna på fritids får möjlighet att få söka och utlopp för sin kreativitet och bejaka sin egen personlighet.

5.5 Integration och segregation i samhället

Alla medborgare i Sverige är lika inför lagen men i praktiken är de infödda svenskarnas och invandrarnas möjligheter till framgång i det svenska samhället ganska olika med tanke på deras olika grundförutsättningar. I detta arbete avgränsar vi oss till begreppet flyktingar som beskrivs i detta arbete omfattar perioden från det att eleven börjat gå i skolan till och med de fyra första åren i svensk skola. I verkligheten är språkbruket för begreppet invandrare (som i skolan ibland likställs med begreppet flyktingbarn) omfattar till och med ”andra generationens invandrare”. De betraktas inte som riktiga svenskar med tanke på deras etniska grupptillhörighet och ursprung, deras seder och traditioner samt endast baserat på att de har föräldrar som kommer från en annan kultur. Begreppet invandrare omfattar etnisk tillhörighet men är också en tydlig indikation på den sociala statusen. Exempelvis en läkare från Tyskland som är bosatt i Sverige ses inte som invandrare trots att hen är det i verkligheten (Sernhede, 2017).

Begreppet social skiktning kan likställas med segregation där vissa skillnader tas för givet och resulterar i att vårt undermedvetna konstruerar skillnader och tillämpar det i kommande situationer. Givna skillnader tränas vi till. Små skillnader mellan människor och händelser kan ge resultat i stora sociala skillnader när dessa följs över en längre tid. Människor har en tendens att umgås och väljer människor som är lika de själva med avseende på bakgrund, erfarenheter, intressen med mera. Följden av detta beteende blir att klyftan mellan olika grupper ökar och grupperna blir mer homogena (Edling & Liljeros, 2017).

Språket har den unika positionen i form av medierade redskap. Kommunikation med andra människor hjälper oss att uttrycka våra tankar och språket i sig är ett redskap som vi strukturerar omvärlden med. Språket benämns som ett flexibelt teckensystem som vi uttrycker oss med, skapar förståelse och fördjupar oss i. Därmed är det självklart att det inte handlar om

något särskilt språk utan bara om ett verktyg, ett system som vi använder för att uttrycka oss med. Olika medierade system kan användas förutom språket så som bilder, teckenspråk, och punktskrift. Språket samspelar med andra uttrycks- och kommunikationsformer. Kroppsspråk är också en uttrycksform som samspelar med det talade språket. Människor blir till tänkande varelser tack vare en språklig kommunikation i första hand (Lundgren, Säljö & Liber, 2014).

Segregation är ett begrepp som kan ses som motsatsen till begreppet integration och baseras oftast på skillnader gällande ekonomiska resurser, etnicitet eller ålder. Detta i sin tur leder till diskriminering på ena sidan och sympatier och böjelser på andra sidan, beroende om vi exkluderar eller inkluderar, diskriminerar eller integrerar andra och annorlunda.

Segregation kan betraktas som en dimension av ojämlikhet när det gäller den fysiska platsen där människor lever. Graden av boende segregation kan betraktas som graden av ojämlikhet. En annan parameter som visar på segregationen är medelvärdet av invånarnas disponibla inkomster inom respektive bostadsområde. Platsen där man bor och individernas egna sociala förutsättningar inverkar på deras levnadsförhållanden så som hälsa, utbildning samt utsatthet för brott (Kölegård Stjärne m.fl, 2016).

En sammanställning av segregationens omfattning visas genom variationskoefficienten av medelinkomstnivån i städernas bostadsområden visar att segregationen i Göteborg fördubblats mellan 1980 och 1990. Därefter är utvecklingen inte lika brant, och mellan 1990 och 2000 har det ökat med ytterligare femtio procent. I hela landet, bortsett från storstadsregionerna ligger värdet av uppmätt segregation på en lägre nivå och gapet mellan storstadsregionerna och andra delar av landet har vuxit i samma takt. Interaktionseffekter i form av det sociala nätverket och den sociala interaktionen återspeglas i elevernas skolresultat (Kölegård Stjärne m.fl, 2016).

5.6 Politisk utveckling från assimilation till integration

Sveriges integrationspolitikens övergripande mål är att alla människor har samma faktiska rättigheter, möjligheter och skyldigheter samt konkreta resultat, oavsett deras etniska tillhörighet eller deras kulturella bakgrund. Allt detta grundas i svensk tradition, demokrati och invandringspolitik. Enskilda individer förhåller sig rätten att vara olika och rätten att bestämma över sin etniska och kulturella identitet och även göra en egen, ny livsstil, identitet och möjlighet att vara stolta över sin bakgrund. Samhällsutvecklingens grund är uppbyggd av respekt, tolerans, delaktighet samt ansvar. Assimilation var önskvärd i det svenska samhället för de människor som valt att permanent bosätta sig i Sverige i slutet av 1960-talet (Prop. 1997/98:16).

1969 upprättades ny statlig myndighet Invandrarverket som en samordnande myndighet för invandringsspår. Kartläggningen av invandranas och minoriteternas möjligheter till anpassning i Sverige gjordes i en så kallad invandrarutredning där olika anpassningsåtgärder presenterades och det ledde till beslut om riktlinjer för en svensk invandringpolitik år 1975. I stället för assimilation valde man nya målen i vårt mångkulturella samhälle: jämlikhet, valfrihet och samverkan. Den egna kulturen och språket skulle vårdas och främjas genom information på flera språk, lättlästa böcker, hemspråksundervisning, stöd till kulturella verksamheter, bibliotek fick stöd att köpa böcker på olika språk, radio och TV-program på andra språk än svenska är några åtgärder som implementerades då och som idag blivit en självklar del av det svenska samhället. Jämlikhet i samhället har varit riksdagens mål när det gäller invandringspolitik sedan mitten av 1970-talet, detta genom ett mångkulturellt samhälle, där människor inte tvingas att assimileras eller förlora sin identitet. Denna integrationspolitik

är en direkt motsats till assimilation och inkluderar individuella planer och konkreta kulturella, sociala och ekonomiska mål och processer för förverkligande av dem, både på individ- och samhällsnivån. Det kommer dock alltid finnas frivillig assimilation i samhället. Politiken ska genom gemensamma mål stötta integrationsprocesser gällande arbetsmarknadsåtgärder och inom skolväsendet. Integrationsprocessens strävan ska vara att människor kan bibehålla sin kultur och sin etniska identitet och bygga in dem i ett sammanhang i det nya landet (Prop. 1997/98:16).

Det ska inte ställas några krav på anpassning. Integrationen är i själva verket en tillgång och komplettering av samhället tack vare de nya medborgarnas kompetenser och erfarenheter. En lyckad integration är en uppgift för hela samhället och inte bara för de nya medborgarna. Mångfald eller olikheter ska användas i samhället som en tillgång som berikar vårt samhälle. Individer eller grupper som isolerar sig, segregeras i det nya samhället, oavsett om det är deras eget val eller om de gör det för att de inte accepteras in i det nya samhället förhindrar att integrationen lyckas. Därför anses segregationen i samhället vara lika dålig som assimilation ur ett samhällsperspektiv. 1985 framröstades utlänningslagen som definierade insatser för invandarmottagande som fick i försättningen ske med helhetssyn och i samverkan inom landet och med andra internationella aktörer. Nästan ett decennium efter det inrättades diskrimineringsombudsman som ska arbeta mot all diskriminering inklusive den etniska diskrimineringen. Diskrimineringsombudsmannen tillsattes efter regeringsbeslut år 1986. 1996 förenades migrationspolitisk, flykting-, invandrar-, invandrings- och återvandringsfrågor med åtgärder inom den politiska ramen. Den språkliga och religiösa mångfalden och invandrarnas möjligheter till valfriheten får endast regleras av lagar och författningar. Språkets betydelse i integrationsprocessen har kartlagts. Alla som bosätter sig i Sverige har därför getts möjligheter till alla att lära sig svenska språket. Respekt, tolerans, kreativitet och tapperhet samt ett naturligt möte med annorlunda och det främmande har skapats i form av en ny nationell gemenskap. Invandrare som redan har en välutvecklad och stark egen identitet anses ha större chanser att lyckas med integrationen i det svenska samhället (Prop. 1997/98:16).

5.7 Integration i fritidshemmet

Integrationen av nyanlända elever handlar om hur man tar emot och inkluderar dessa elever. Alla barn i Sverige har rätt till att uppfylla sina rättigheter och sina grundläggande behov där utbildning, hälsa, trygghet, anpassning och förutsägbarhet ingår. Den svenska skolan har tyvärr varit segregerad och bristen på lärare har inte underlättat för de nyanlända eleverna. Det är viktigt att nämna att skolans uppgift inte är att bekämpa segregation och utanförskap i samhället. Den svenska migrationslagen har en direkt inverkan på barnets trygghetskänsla och långsiktighet i deras utveckling i skolan och i övriga livet. Permanenta boenden, att gå i samma skola under sin skolgång skulle möjliggöra att nyanlända flyktingbarn känner större tillhörighet och samhörighet samt känna sig trygga och inkluderade. Allt detta möjliggörs genom en stödjande skolkultur under förutsättningen att skolans personal har rätt kompetens, är tydliga i sitt ledarskap, kan själva få stöd när de behöver det, arbeta strukturerat och kan sätta gränser i sin yrkesroll. Skolans personal bör arbeta i lag för att på ett strukturerat sätt bedöma vad som är bra för eleverna. Skolan är också en mötespunkt för flyktingfamiljer. För samverkan mellan föräldrar och skolan i praktiken tas ansvaret ofta av den enskilda läraren. Ansvaret att praktiskt stötta nyanlända föräldrar och samverka med dem bör fördelas mellan skolan, medborgarservice, bibliotek, kulturverksamhet med flera (Bris, 2018).

Det svenska samhället har genomgått en del förändringar genom de senaste årtionden vilket har ökat behov av integration av alla nya medborgare. Fritidslärares arbetsmiljö har förändrats med avseende på behov, förutsättningar och mål. Fritidslärare i svenska skolor har fått förändrade arbetsvillkor genom åren även med tanke på antalet icke svensktalande barn. På 1970-talet kom barn från invandrarfamiljer till Sverige och den sociala bakgrunden skiljde sig inte speciellt mycket hos dessa barn och svenska arbetarfamiljer. Dessa barn bodde, umgicks och gick i skolan i klasser med både med etniska svenskar och andra invandrabarn. Under 1980- och 1990-talet började asylsökande familjer komma till Sverige. Förutsättningar för de asylsökande barnens integration i det svenska samhället förändrades något och därmed även kravet på fritidslärares anpassningsförmåga till deras nya arbetssituation. Slutligen när den senaste flyktingvågen kom 2015 har förväntningar på fritidspersonalen ökat ytterligare. Storleken på barngrupper varierar mellan olika fritidshem mer än i förskolan eller övriga skolan. Medelvärde och medianen har varierat mellan 30 till 35 barn per avdelning. Skillnaderna i gruppernas storlek beror på skillnader i förutsättningar. Som exempelvis lokalernas utformning, personalens utbildning och personaltäthet bestämt av kommunen. Skolverkets enkätundersökning visar på att barngruppernas storlek bestäms av ekonomin i stor utsträckning. Barngrupper bestående av genomsnitt 17 barn förekommer i 70 procent av Sveriges kommuner. Mindre barngrupper förekommer på glesbygden. Variationen i antal barn per grupp är störst inom kommuner. Detta betyder att det förekommer stora och små barngrupper inom de flesta kommuner (Skolverket, 2003).

Antal invånare som kan relateras till invandring har ökat med cirka 80 tusen invånare per år. Skolbarn har alldeles egna svårigheter och får handskas med ett prestationsgap mot de infödda elever. Det ställer krav på integration i sociala och pedagogiska sammanhang (Bunar, 2014).

Det är viktigt att tänka på hur lärare, administratörer, skolsköterskor och kuratorer arbetar tillsammans för att kartlägga de nyanländas behov oavsett vilken flyktinggrupp eller våg de tillhör. Vikten av kommunikation i förståelsen av normer och förväntningar inkluderar språkliga hinder som får överbryggas med översättare och tolkar oavsett om kommunikationen sker genom samtal, mail, telefonsamtal eller aktiviteter utanför skoltiden. Ett exempel som forskarna belyser är informationsblad som sänds ut till elever kan inkludera översatt flerspråkig information för att underlätta kommunikationen med familjer. Insatser som denna med flerspråkig information leder till att familjernas närvaro på skolmöten ökar. Flerspråkiga lärare och annan skolpersonal är också ett sätt att förbättra integrationen. Innan eleverna utvecklar sin språkkunnighet kan dessa elever ha svårare att uttrycka sina behov än att de uppvisa bettendeproblem, vilket lärarna bör vara medvetna om. Lärarna får vara medvetna om sina ansvarsområden och inte behöva komma på lösningar när det gäller att hitta utrymme för eleverna religiösa, kulturella eller andra livsbehov i planeringen. Oavsett hur mycket empati man har som lärare är det svårt ibland att förstå eleverna för att man inte har upplevt det dem har gjort. Viljan att välkomna och lära mer om elevernas bakgrunder leder till att lärare kan göra det som är möjligt för de med tanke på omständigheterna. Anpassningar i undervisningen kan behöva göras för att möta elevernas behov och för att de ska bibehålla motivationen och utvecklas så snabbt som möjligt. När antalet elever som talar samma språk blir stort i en skola kan det leda till att lärarna blir frustrerade av att lyssna på ett språk som de själva inte kan. Ett bra sätt att överbrygga problem och komma vidare i arbetet med nyanlända barn kan vara samarbetsgrupper där lärare, rektorer och annan personal samarbetar med att identifiera och lösa problem samt dela med varandra av dessa erfarenheter och lösningar. Det är viktigt att inte nöja sig med en långsam utveckling när det gäller ämneskunskaper då fokuset i början ofta ligger på den språkliga utvecklingen (Prop. 1997/98: 16).

5.8 Språkbarriärer i fritidshemmet

Andishman (2017) skriver för att handlingar och talet i form av språkliga praktiker i fritidshemmet belyses med socialt konstruerade kategorier så som flicka, pojke, svensk, invandrare, barn och etnicitet. Detta leder till normbildning samtidigt som dessa normer försöker motarbetas om det inte finns en klar bild av hur dessa normer skall förstås. Fritidshemmets verksamhet kan ha en mycket större och viktigare roll i skapandet av social jämlikhet (Andishmand, 2017).

Etnicitet används ibland för att upprätta skillnader som handlar om kultur, religion, språk och traditioner. Etnicitet likställs till en vis del med rasbegreppet och ifrågasätts. Kulturer kan bli konstitutiva för vissa folkgrupper och blir därmed deras gruppidentitet. En sådan identitet kan leda till väldigt destruktiva beteenden så som man gjorde i Serbien för att legitimera etnisk rensning och nationalistisk politik (Sernhede, 2016).

Sociala problem och språklig mångfald präglar socialt utsatta bostadsområden. Fritidshemmets personal försöker ge barnen en positiv bild av sociala och etniska skillnader. Elever med sina olika kulturer, sina hemspråk och liknande, ska ses som en tillgång, trots svårigheter, resursbrister och rådande omständigheter i samhället. Målsättningen är att elevernas upplevelse av mångfald ändras så att de får en positiv bild av mångfald i sin boendemiljö och i sin skola. Dessa elever får inte en positiv bild av mångfald hemma då deras föräldrar verkar redan accepterat den negativa utvecklingen i dessa bostadsområden och till och med accepterar våldet, främst i de socialt utsatta områden (Andishmand, 2017).

5.9 Sociala relationer

Sociala relationer bygger på ett antal olika kompetenser som präglar alla relationer. Interkulturellt förhållningssätt med nyanlända familjer beskrivs som ett arbete med barn där deras tidigare erfarenheter, intressen och språkbakgrund tas till vara. I läroplanen står det att redan i förskolan ska barnen förberedas på att leva i ett internationaliserat samhälle där förståelse av omvärlden i en kulturell mångfald. Uppdraget innebär att barnen får reflektera över vad som krävs för att förskolan ska vara en social och kulturell mötesplats (Håland Anveden 2017).

Begreppet kultur associeras ofta med kulturella uttryck såsom teater, opera eller konst. Andra aspekter som bör beaktas är även hur människor klär sig och vilken matkultur de har. De två sistnämnda uppfattningar är den synliga kulturen som kan vara vilseledande i vår uppfattning av kulturen som en helhet. I skolan sker möten men även kulturella krockar. Krockarna kan bero på att människor inte lyssnar eller förstår varandra. Ibland präglar etnocentrismen människornas beteenden. Etnocentrism betyder att man utgår från sig själv och sina egna etniska och kulturella referensramar. Sättet hur vi uppför oss i olika situationer, vilka referensramar vi har, vilka normer vi skapar kan präglas av etnocentrism på ett negativt sätt och därför är det viktigt att alla barn ska få möjlighet att bemötas med respekt och förståelse som resultat av att personalen regelbundet reflekterar över deras möten med andra kulturer eller människor med annorlunda livserfarenheter än vi själva har. Klädseln, nyanser i språket, matvanor, situationsanpassade fraser och olika språkmelodier kan överföras till nya miljöer och situationer. Detta kan leda till missförstånd om man inte är medveten om dessa överföringar (Håland Anveden, 2017).

Enligt Deardorff beskrivs interkulturell kompetens, som den viktigaste kompetensen ur integrationssynpunkt, med en femstegs pyramidmodell. Det första steget i modellen är attityder där det är viktigt att ta hänsyn till hur andra människor beter sig med avseende på att visa respekt, hur nyfikna de är, hur mycket de vill upptäcka nya saker, hur öppna och villiga de är att gå utanför sin komfortzon. Det andra steget handlar om kunskap och förståelse. Individernas kunskap om andra bygger på deras kännedom om sin kultur, deras förståelse av vad kultur är inklusive sammanhang, roller, inverkan av andras kulturer och värderingar samt sociolingvistisk medvetenhet. Det tredje steget är färdigheter. Det handlar om hur kunskaper påverkas av observationer, analyser, tolkningar och hur man utvärderar och relaterar. Det fjärde steget är egna resultat. Det handlar om anpassningsförmågan till olika kommunikationsstilar och beteenden och anpassning till nya kulturella miljöer. Det handlar även om att visa empati. Det sista steget är externa resultatet som visas genom människors beteenden och effektiv kommunikation, som ger ett synligt resultat i andras upplevelser av deras interkulturella kompetens (Deardorff, 2006).

6 Teoretisk anknytning

Enligt Thomassen (2007) är hermeneutiken en filosofisk teori. Att förstå och tolka världen, det som visar sig i människornas handlingar och i livet i allmänhet kan förklaras med hermeneutisk teori. Hermeneutik betyder att tolka och förstå. Från början handlade hermeneutiken om texttolkningar och det har övergått till tolkning och förståelse. Språket är grunden till tolkning och förståelse. Språket har en allmän dimension och kan även användas som ett redskap för att uttrycka våra egna funderingar, den grammatiska eller den psykologiska språkdimensionen. Tolkningen innebär att reproducera den ursprungliga meningen i ett sammanhang vid en tidpunkt.

Hermeneutiken eller ”förståendets konst” är humanisternas karakteristiska strategi i forskningen. Hon konstaterar att människor visar sina upplevelser i livet och genom att tolka dessa upplevelser skapar vi en förståelse av människors inre. Därav kan man tala om tre dimensioner: upplevelse, uttryck och förståelse. Inre upplevelser visas som livsuttryck. Hermeneutikens mittpunkt flyttas därmed från den inre upplevelsen till de mer objektiva yttre livsuttryck. Genom att betrakta och förstå uttrycken utifrån de egna upplevelserna möjliggörs förståelsen. hermeneutiken handlar om vad något är påstår Thomassen.

Den traditionella hermeneutiken grundar sig på förståelsen och därefter möjliggörs tolkningen. Människornas tradition skapar vårt förståelseperspektiv, vilket gör att vi inte kan bedöma och betrakta vår förståelse kritiskt. Om vi ska förstå de sociala beteenden bör vi kunna se traditionen som en bärare av skillnader som vi inte alltid är medvetna om, enligt den kritiska hermeneutiken. Politisk propaganda och olika påverkan av mänskligheten måste undersökas för att säkerställa att en förvrängd språklig kommunikation inte sker. Vi ska på ett kritiskt sätt bedöma vad av traditionen som vi ska kvarhålla. Vi måste därför ha kriterier som kan göra det möjligt för oss att bedöma om vår uppfattning är korrekt i förhållande till de företeelser som undersöks. När det som sägs skrivs ner uppstår en distans mellan talare och lyssnare. Det kallas för distansering vilket ger texten dess autonomi. En senare tolkning av den nedskrivna texten har inte för avsikt att komma till talarens egna perspektiv utan att tolka textens innebörd och avsikt. De nedskrivna texter kan tolkas med flera olika språkliga metoder och de kan även tolkas med avseende på förståelsen och budskapen som talaren vill få fram. Själva tolkningen har för syfte att blicka framåt, vilka möjligheter den ger till en läsare som textens riktiga innebörd tar form i. Thomassen nämner även att tolkningen leder oss till en kunskapsutveckling.

När vi nått förståelse kan förklaringar göras som ett metodiskt moment som har ett syfte. Förklaring och förståelse bygger på varandra. Enligt hermeneutiken är våra fördomar som får igång själva förståelseprocessen, ger den en mening och visar oss rätt riktning. Därför ska vi så mycket som det går fundera över, förtydliga samt på ett nyskapande sätt bruka vår föreställning vi har innan vi börjar tolkningen. Vår föreställning förändras och justeras under tiden som kunskapsutvecklingen sker genom dialog. Därför konstaterar Thomassen att hermeneutiska perspektivet är öppet för dialog och är i själva verket motsatsen till fördomar.

Hermeneutiken använder sig av kvalitativa metoder. Kvalitativa metoder standardiserar data och behandlar den som kvantitativ. Ahrne och Svensson (2015) skriver att de kvalitativa metoderna har fått fäste inom samhällsvetenskapen tack vare studier om förorter och subkulturer i Sveriges städer i början av 1970-talet. Det var först då som de kvalitativa metoderna började användas som vetenskaplig disciplin. Den hermeneutiska cirkeln kan beskrivas som en förbindelse mellan livet och berättelsen som leder till en förståelse av livet. Intervjuerna som tillämpas i vårt arbete som en metod ska inte vara tidsbegränsade och den som intervjuar ska aktivt lyssna och ställa följdfrågor på sådant som hen inte förstår fullt ut. De konstaterar att om tolkningen ska leda till en fullständig förståelse måste den sättas in i sitt sociala sammanhang.

Vidare anger Ahrne och Svensson att valet av informanter (personer som skall intervjuas) kan göras som ett strategiskt urval. När man väljer ett fåtal informanter får man som resultat allmänna slutsatser om specifika sociala sammanhang.

7 Metod

I detta kapitel kommer vi redogöra för den valda metoden och tillvägagångssätt som vi har använt oss av i vår studie. Vi kommer även problematisera vårt tillvägagångssätt samt begreppen validitet, reliabilitet och generaliserbarhet. Vi kommer även se över de etiska dilemman vi har valt och som uppstått i samband med vår valda metod. Då vi valt att göra en kvalitativ studie så har vi inte strävat efter generaliserbarhet, vår studie har även varit för omfattande för att säkerställa att den även gäller för andra grupper och situationer.

7.1 Kvalitativ metod

I vår kvalitativa studie så valde vi att använda oss av det hermeneutiska perspektivet som enligt Thomassen (2007) handlar om att tolka eller uttolka något. Vidare nämner Thomassen (2007, s179) att hermeneutik har gått från att handla om texttolkning till att bli en allmän teori om tolkning och förståelse. Det var därför viktigt för oss efter att vi samlat in den empiriska data som vi fick genom intervjuerna för att skapa oss en förståelse för de vi intervjuade samt tolka det transkriberade material vi fick för att skapa oss en helhetsbild. Vi ville först skapa oss en förståelse för hur de vi intervjuade såg på begreppet integration som är det grundläggande syftet med vår studie. Därefter så ville vi även få en förståelse för hur de fritidslärare samt rektorn som vi intervjuade såg på utmaningarna med språkbarriärer samt sociala relationer när det kom till arbetet med att främja dessa hos nyanlända elever.

Genom att tolka och analysera intervjupersonerna samt att skapa oss en förståelse för den empirin vi samlat på oss så kunde vi analysera, sortera, reducera och argumentera utifrån de tre grundläggande arbetssätt som Ahrne och Svensson (2015) nämner. Det var då lättare att synliggöra de personliga åsikter samt tillvägagångssätt som de utvalda personerna hade och valde att applicera på sitt tillvägagångssätt när det kom till att arbeta med samt integrera de

nyanlända elever som fanns i verksamheten. Tanken med vårt tillvägagångssätt att skapa oss en förståelse för hur intervjupersonerna såg på begreppet integration samt tillvägagångssätt när det kom till språkbarriärer och sociala relationer var att lyckas sälla och beskära det material vi fick utan att göra avkall på nyanser och komplexitet och skapa en stabil grund för att redogöra för det material som ansågs vara relevant för vår studie men också speglar de mest väsentliga åsikter och tankar som intervjupersonerna hade som Ahrne och Svensson (2015, s.220) nämner.

7.2 Litteratursökning

När vi letade efter information om begreppet integration samt sociala relationer och språkbarriärer så fick vi göra en litteratursökning. Trots att det var svårt att hitta litteratur när det kom till integrationsarbete i fritidshemmet så hittade vi ändå litteratur och vetenskapliga artiklar som var relevant och som belyser de dilemman och utmaningar som man möter på över lag i skolan och som speglade de utmaningar som intervjupersonerna mötte på även i fritidshemmet.

När vi sökte efter relevanta vetenskapliga artiklar så använde vi oss av Göteborgs universitets Sökdatas ERIC. När vi gjorde sökning i databasen så hittade vi två artiklar som till viss del belyste utmaningarna med integration, språkbarriärer samt kulturella skillnader som vi ville titta närmare på i vår studie, Challenges and Experiences of EFL Teachers and Newly Arrived Refugee Students och Challenges for the School in a Migration Society - A Critical Incidents Analysis. Intercultural Education. Vi använde även oss även av ett par vetenskapliga artiklar för att skapa oss en förståelse samt beskriva begreppet integration, Choosing for quality or inequality: current perspectives on the implementation of school choice policy in Sweden och Intercultural Education: Proceedings of the 2nd International Scientific Conference.

I vår studie använde vi oss även av tidigare litteratur som vi har använt oss av under vår utbildning. Litteraturen vi använde oss av var till stor del för att skapa oss en förståelse för barns språkutveckling samt sociala relationer. Lundgren, Säljö & Liber (2014) refererar till Vygotskijs och hans teorier om social samt språklig konstruktion.

Vi fick dock avgränsa oss lite till den litteraturen som vi ansåg vara mest lämplig när det kom till att ställa litteraturen mot det resultat vi fick genom intervjuerna, i analysen då omfattningen av de källor vi använde oss av i vår studie hade blivit för stor att studera och sammanfatta.

7.3 Intervjuer

Vi använde oss endast av intervjuer som kvalitativ metod för att samla in det empiriska materialet vi behövde. Vi ville skapa en förståelse kring hur man såg på begreppet integration samt hur man arbetar med språkbarriärer och sociala relationer hos nyanlända i fritidshemmet. Tre lärare i fritidshem och en rektor deltog i intervjuerna. Tanken var delvis att se hur de som arbetar direkt med eleverna såg på integration som ett begrepp och hur de arbetade med att hantera dilemman som språkbarriärer och hur man främjar sociala relationer. Vi ville samtidigt intervjua en rektor för att se om de visioner man har på högre nivå kring integration, sociala relationer samt språkutveckling stämde överens med arbetssättet man använde sig av i undervisningen.

I en artikel om relationen mellan empiri och teorikonstruktion nämner Alvesson och Kärreman (2007, s.1266) att ”empiriskt material kan underlätta teoretiseringen just för att den

innehåller källor för fantasi och disciplin”. Vidare nämner Ahrne och Svensson (2015, s.34) att man genom att fråga andra människor vad de gör eller hur de upplever ett visst fenomen så kan studenter och forskare få de nödvändiga kreativa idéerna de behöver för att fortsätta sitt arbete. Vår idé var från början ganska klar vad vi ville göra och hur vi ville utforma vår studie, det var dock i samband med intervjuerna vi gjorde som man verkligen fick en klar uppfattning om vilka visioner lärarna i fritidshem samt rektorn hade vilket hjälpte oss att komma på idéer samt fortsätta utforma studien.

När vi utformade frågorna så kände vi att det var viktigt att öppna med att ta reda på hur de vi intervjuade tolkade begreppet integration, vilket till stor del handlade om att skapa oss en förståelse för intervjupersonernas synsätt. Vi gjorde därefter frågor som handlade om arbetssätt och metoder som delvis lutade sig mot de uppmärksammade dilemman vi såg i de vetenskapliga artiklarna om integration i Tyskland och Turkiet, *Challenges and Experiences of EFL Teachers and Newly Arrived Refugee Students* och *Challenges for the School in a Migration Society - A Critical Incidents Analysis*. *Intercultural Education*. Men våra frågor handlade till stor del om hur de vi intervjuade arbetade med de nämnda dilemman samt sociala relationer.

7.4 Urval

Enligt Ahrne och Svensson (2015, s.39) så är den forskningsfrågan man har helt avgörande för vilken eller vilka grupper av människor man är intresserad av att intervjua för att på bästa sätt få svar på sin frågeställning. Då vår frågeställning handlar om att ta reda på hur man arbetar integrerande i fritidshemmet samt hur man hanterar språkbarriärer och främjar sociala relationer så ville vi vända oss till en mångkulturell och flerspråkig förort. Tanken var att vi ville intervjua folk som mött på dessa utmaningar och som behövt reflektera över begreppet integration tidigare. På så sätt kunde vi lättare få svar på vår frågeställning och synliggöra de tillvägagångssätten som enligt vår empiriska data var de bästa metoderna att använda sig av i arbetet med integration.

Som vi nämnde tidigare så ville vi även få en överblick om de som arbetar direkt med eleverna delade samma vision som rektorn på skolan. Det var inget som ingick i vår frågeställning men de kunde skapa oss en tydligare helhetsbild av synsättet man har på integration samt vad man ansåg vara det bästa tillvägagångssättet i arbetet med integration, språkbarriärer och sociala relationer.

7.5 Intervjugenomförande

När vi gjorde intervjuerna så användes en mobiltelefon vid ljudinspelning efter godkännande av intervjupersonerna. På grund av det rådande läget med Covid-19 så var det även viktigt för oss att skriva i informationsbrevet att intervjun kunde ske via ett videosamtal på datorn. Vi kände dock att en stor del i utförandet av intervjuerna handlade om att skapa oss en förståelse för de personer vi intervjua samt se deras reaktioner och tankar när det skulle svara på något. Trots att det delvis hade gått att uppnå via videosamtal så kände vi att det är lättare att skapa oss en tydligare bild av intervjupersonerna om vi träffades. Vi ringde därför upp samtliga personer och informerade dem om att det var helt upp till dem själva hur det skulle gå till men att vi föredrog att ses, vilket samtliga gick med på.

Vi valde att intervjua fyra personer, tre lärare i fritidshem samt en rektor. Varje intervju tog i genomsnitt 30 till 40 minuter. Intervjupersonerna själva fick välja när och var intervjun skulle ske vilket till stor del resulterade i att vi kunde sitta i en avskild miljö utan att bli störda. En av intervjuerna skedde dock efter arbetstid vilket gjorde att vi fick sätta oss på ett närliggande

café där de fanns andra gäster som satt och prata och det var bakgrundsmusik från baren. Detta kunde ha påverkat utfallet av svaret på frågorna men de var något vi uppfattade inte påverkade intervjun då svaren höll samma nivå som resterande intervjuer.

7.6 Validitet

För att bedömningar ska fylla sin funktion måste de vara valida, eller giltiga för sitt syfte. Detta innebär att de på ett adekvat sätt ska fånga det som avses, alltså det kunskapsområdet man är ute efter att täcka, på bästa sätt, såväl pedagogiskt som mätmässigt. Traditionellt sätt så har validitet definierats som att man ska bedöma det man verkligen avser att bedöma, inget annat, och det ska göras på ett så tillförlitligt sätt som möjligt. Dessa krav består men synen på validitet har över tid vidgats till att även innefatta användningen bedömningsresultat av skilda slag (Lundgren, Säljö och Liberg, 2014, s.580).

Våra frågor kan ändå ha kommit att bli ledande till viss del då de följande frågorna efter hur de definierar integration lutade sig mot integration av nyanlända. Då mycket av integration handlar om integration av flera minoritetsgrupper så kan svaren delvis ha formats efter försök att lyfta vad som gör integrationsarbetet med nyanlända unikt när man i själva verket har vissa tillvägagångssätt som omfattar alla minoritetsgrupper i samhället.

7.7 Reliabilitet

Reliabilitet kan definieras på och beräknas på olika sätt, men i grunden avser att de resultat som framkommer på ett så korrekt och reellt sätt som möjligt ska återspegla individens faktiska förmåga (Lundgren m.fl. 2014, s.581). I detta fall så handlar det dock om att lyfta intervjupersonernas faktiska åsikter och att återspegla det i resultatet på så korrekt och reellt sätt som möjligt.

Det var viktigt för oss under intervjuerna att vi använde oss av inspelning för att säkerställa att vi fick med allt och inte missade några viktiga eller relevanta åsikter som skulle återspeglas i resultatet.

När vi tolkade intervju svaren så var det även viktigt för oss att vara medvetna om vår egen förståelse kring integration, sociala relationer samt språkbarriärer så att vi inte lät den uppfattningen styra intervjupersonernas egna tolkningar och uppfattningar av de frågor de fick och att de som återspeglas i resultatet inte präglas av just våra egna tankar utan av intervjupersonernas.

7.8 Etiska övervägande

Vetenskapsrådet (2002) uppger forskningsetiska principer som vi har tagit hänsyn till i vårt arbete. Informationskravet är ett etiskt krav som gör att man ska meddela de medverkande fritidslärare och rektorer om arbetets syfte, vilket också gjordes i informationsbrevet till deltagarna i intervjuer. Samtyckeskravet anger att deltagande i intervjuerna är frivillig. Denna aspekt formuleras i det utskickade materialet. Konfidentialitetskravet garanterar deltagarnas anonymitet och det uppfylldes i denna studie med avseende på personuppgiftslagen GDPR då alla inspelningar och korrespondens behandlades anonymt, utan möjlighet att spåra det till någon individ. Nyttjandekravet talar om alla material i vårt arbete får enbart användas i detta arbete vilket formulerades och förmedlades tydligt till intervjudeltagarna.

En annan etisk aspekt är att vi fått hjälp av en av intervjupersonerna som kontaktade rektorn på skolan för att vi skulle kunna på en intervju, detta kan ha påverkat den anonymitet vi strävar efter samt att vi i det fallet inte heller kunnat utesluta att några meningar har utbytt mellan dessa i samband med intervjuerna.

7.9 Metoddiskussion

Den största utmaningen med arbetet är det rådande läget som har varit med Covid-19 det har begränsat vår möjlighet att träffas och bolla idéer och tankar kring den studien vi gjort. Detta har varit något vi har fått göra genom digitala medel. Dock så har intervjuerna gått att genomföra på ett riktigt sätt vilket ändå kändes viktigt för att skapa oss en förståelse för de vi intervjuade samt de empiriska material som vi fick. Då vi under intervjuerna fick respektera folkhälsomyndighetens riktlinjer för distansering så försvårade det även inspelningen under intervjuerna vilket ledde till att transkriberingen tog längre tid att utföra än planerat då ljudet till och från var svårtolkad.

Något annat vi har reflekterat över som kan ha påverkat de etiska aspekterna är utformningen av intervjufrågorna. Då vi återkommande har lyft begreppet integration och arbetet kring det trots att flera av intervjupersonerna tolkat integration som ett begrepp som innefattar många olika minoritetsgrupper bland annat så kan de ha påverkat omfattningen på de svar vi fått.

När det kommer till urval av intervjupersoner så känner vi att vi prickade ganska rätt, de personer vi intervjuade brann för ämnet och hade mycket tankar kring begreppet integration samt sociala relationer och språkbarriärer. Detta gjorde att vi fick flera intressanta infallsvinklar som hjälpte oss att få bra insikt i hur man definierade begreppet integration samt hur man på bästa sätt kan arbeta med utmaningar när det kommer till nyanländas sociala relationer och språkbarriärer.

Vi funderade även om hur vida urvalet av intervjupersoner kan ha påverkat svaren då två arbetade på en skola och de två andra på en annan skola, de kan ha diskuterat tidigare samt skapat sig en uppfattning om vad integration är samt hur man kan arbeta med sociala relationer och språkbarriärer vilket kan ha spelat en roll i den uppfattning och de åsikter som formats och som gett uttryck i intervjuerna.

För att skapa oss en förståelse samt utveckla den förståelsen vi hade sedan innan så använde vi oss av den hermeneutisk cirkeln som enligt Thomassen (2007, s.101) handlar om att förståelsen utvecklas genom en ständig rörelse fram och tillbaka mellan helhet och del av det materialet som man försöker förstå. När vi pratar om integration, sociala relationer samt språkbarriärer så präglas den av den förförståelsen vi hade innan studien som grundar sig på tidigare erfarenheter, intryck samt de nyvunna kunskaper vi fått under vår utbildning. Genom denna metod så har vi utvecklat vår förståelse och fått nya kunskaper om hur man tolkar just begreppet integration samt vilka arbetsätt som kan utveckla språk samt sociala relationer hos nyanlända.

8 Resultat och analys

I följande kapitel har vi gjort en analys där vi försökt tolka, analysera och presentera den empiri vi samlat på oss under intervjuerna och där vi utifrån vår frågeställning tagit reda på hur man kan arbeta med integration av nyanlända elever i fritidshemmet. För att göra resultaten och analysen så tydlig som möjligt så har vi valt att dela in kapitlet i tre delar, Vad är integration, språk samt sociala relationer.

8.1 Vad är integration?

För att kunna få svar på vår frågeställning så var det viktigt för oss att ta reda på vad begreppet integration betyder för de personer vi har valt att intervjua, vilket var en viktig del för att skapa oss en förståelse kring de valda metoder och arbetsätt som de valt att använda för att utveckla de integrationsarbetet som sker i fritidshemmet.

8.1.1 Resultat

När vi intervjuade den första fritidsläraren på skola 1 var det viktigt för hen att belysa att integration är ett begrepp som inkluderar alla minoritetsgrupper och inte bara nyanlända. Hen ville inte heller prata om enskilda personer då hen anser att de ofta tillhör en minoritetsgrupp i samhället som kan behöva integreras i samhället.

[...] Integration för mig är ett begrepp som är stort och ganska flytande. Man kan prata om specifika grupper i samhället, men för att prata om integration så vill jag nästan alltid prata om grupper och inte individer. När man pratar om individer så blir det svårt för omständigheter och specifika skeenden att livet kan sätta än på olika ställen så som ett krig kan flytta en individ från ett ställe till ett annat. Men ofta ingår den individen då i en grupp och då pratar jag hellre om gruppen, eller en taskig skilsmässa kan skicka ner dig ganska långt ut på ett socioekonomiskt område även om du haft en lägenhet i Vasastan, men skilsmässan kan dränera dig ekonomiskt och du kanske inte har en utbildning att stå på.

Även den andra fritidsläraren på skola 1 pratade om integration som ett vidare begrepp där det handlar om att inkludera alla och inte en specifik minoritetsgrupp.

[...] Man måste hitta vägar så att alla kan delta utifrån olika förutsättningar så att alla kan mötas och ges samma förutsättningar.

För fritidslärarna på skola 1 så är integration ett begrepp som kan vara viktigt att se på ur ett vidare perspektiv för att inkludera alla minoritetsgrupper i samhället. Integrationsarbetet med nyanlända kunde dock kräva andra tillvägagångssätt för att främja dessa elevers utveckling.

På skola 2 kunde man se att intervjupersonerna hade ett liknande synsätt när det kom till integration. När vi pratade med fritidsläraren på skola 2 så sa hen att det var viktigt att inkludera alla oavsett vem man är eller var man kommer ifrån. Hen sa även att alla kommer med erfarenheter som är värdefulla vilket kan tolkas som att man genom att se på integration som ett begrepp där man ska ha förståelse för allas kulturella erfarenheter och att det kan hjälpa både personalen och fritidsverksamheten att utvecklas.

[...] På rak arm känner jag att det är en, vad ska jag säga, jag tycker det är trygghet, en sammanstående trygghet och det menar jag med att hela tiden bjuda in till ny kunskap för oss människor oavsett vart du kommer ifrån, oavsett vilka vi är.

Även när vi intervjuade rektorn på skola 2 så ansåg hen att integration är ett begrepp som inkluderar alla och att man som skola och fritidsverksamhet behöver vara öppen för alla minoritetsgrupper i samhället. Hen nämnde även att de olika egenskaper som folk tar med sig till skolan är värdefulla.

[...] Integration är ju att man känner sig välkommen utifrån den man är skulle jag säga. Man kommer med erfarenheter som är värdefulla.

8.1.2 Analys

När vi frågade intervjupersonerna om integration så visade sig att de till stor del delade synsätt på vad integration egentligen är. Trots att intervjupersonerna (informanter) jobbar i ett socialt utsatt område i Västra Götaland så var begreppet integration något mycket större än bara arbetet med en viss minoritetsgrupp. Tack vare det strategiska urvalet av informanter, enligt Ahrne och Svensson (2015) leder ett fåtal informanter till resultat och allmänna slutsatser om specifika sociala sammanhang. I vårt fall är den allmänna slutsatsen gällande integration att man ska se på integrationen ur ett bredare perspektiv som inkluderar alla minoritetsgrupper.

Det som var intressant var att se hur skola 2 såg på begreppet integration mer än att det innefattar flera olika minoritetsgrupper i samhället när de fick frågan om de sett en förändring i det pedagogiska arbete som sker i fritidshemmet efter de senaste flyktingkriserna som har varit. Rektorn på skola 2 tror att man har större vana av integrationsarbete än många andra skolor som kanske inte ligger i ett "utsatt" område.

[...] Man har kommit ganska långt i det tanken, hur man liksom möter det här behovet som redan har funnits innan flyktingkrisen också så det kanske inte blev en så stor kris för oss här, som för resten utav landet." Enligt Thomassen (2007) kan resultatet av texter tolkas med avseende på förståelsen som ska nå intervjuaren. Själva tolkningen har för syfte att blicka framåt med tanke på textens riktiga innebörd. Här kan vi konstatera att informanterna redan blickat framåt. Integrationsarbetet som för många skolor kanske har blivit mer omfattande i samband med de flyktingkriser som har varit var alltså redan något som man arbetade med i hög grad redan innan på skola 2 vilket var det som gjorde att intervjupersonerna på skola 2 inte bara talade om integration i en större mening utan att de även nämnde vad integrationsarbetet kan leda till, vilket enligt deras mening var trygghet samt att de olika minoritetsgrupperna kommer med värdefulla erfarenheter och kunskap som kan vara viktigt för att fortsätta utveckla verksamheten så att den på ett bra sätt kan inkludera etniska och kulturella minoritetsgrupper.

Utifrån den samlade empirin vi fått från intervjuerna så kan man alltså tolka det som att synen på integration är viktigt för att kunna driva en fritidsverksamhet som inkluderar alla. Även om man arbetar i ett "utsatt" område så finns det fler kulturella skillnader än de etniska att ta hänsyn till för att skapa en verksamhet som värnar om allas egenheter samt tar tillvara på olikheter och mångfald så att alla har möjlighet att utveckla sin förståelse för olika sätt att tänka och vara som (Skolverket, 2019) nämner.

8.2 Språk

Gözpınar (2019) nämner i sina studier att ett av de dilemman man kan möta på i arbetet med integration av nyanlända i skolan är språkbarriärerna. Det var därför viktigt för oss att se hur de vi intervjuade arbetar med just språkbarriärer och vad de ansåg var det bästa metoderna samt arbetssätt.

8.2.1 Resultat

Enligt fritidslärare 1 på skola 1 så sker mycket av de nyanländas språkundervisning med hjälp av digitala verktyg. Han anser dock att med rätt resurser så tror han att det hade gett ett bättre resultat om de fick arbeta mer med en annan person än en dator. Samtidigt så lyfte hen att hen inte ansågs ha tillräckligt med kunskaper om hur man kan främja språket på bästa sätt.

[...] Jag vet att vår specialpedagog på den här skolan använder sig mycket av olika program på datorn där man får skriva eller tala in så får du ett svar. Det är väll bra men det borde man ju bara kunna byta ut till en person. Sitta och prata med en dator är ju mindre stimulerande än att prata med en människa kan jag ju tycka, speciellt då om man vill prata om integration och möjlighet att få komma in i helheten Sverige. Då ska man ju helst sitta o prata med någon som är en representant för de.

[...] Jag har två tekniker, det ena är att jag är övertydlig, jag jobbar mycket med kroppsspråk och ansiktet. Min andra teknik, det är att jag försöker lära mig deras språk. Om det är elever som inte har ett annat språk alls, alltså inte engelska ens då brukar jag försöka, då kan jag tycka att det finns ett givande och tagande. Om jag visar dom att jag anstränger mig så blir det lättare för dom att anstränga sig hos mig.

Fritidslärare 2 på skola 1 nämner istället att språkbarriärerna ofta kan vara ett större problem för oss som är vuxna, att barn ofta tydligare visar vad de vill och att det till stor del är i umgänge med andra barn som språket verkar utvecklas som mest.

[...] Språkbarriärer är större problem för oss vuxna många gånger, jag tror att barn är mycket bättre på att tänka utanför boxen, att hitta lösningar och att vara övertydlig i sina rörelser vilket också förenklar språkutvecklingen.

Det man kan se är att båda fritidslärarna på skola 1 anser att ansiktsuttryck och kroppsspråk är ett viktigt verktyg för att kunna utveckla nyanlända elevers språk och tackla de språkbarriärer som kan uppstå.

Rektorn på skola 2 pratar om att det finns många olika platser och scenario där nyanlända kan lära sig nya ord och begrepp och på så sätt utveckla det svenska språket. Men hen tror framförallt att leken är ett viktigt redskap för de nyanlända eleverna att utveckla språket och integreras in i samhället.

[...] Jag tror ju att det är mycket genom leken, att man vågar prova sig fram, att hitta mindre sammanhang, att man får mer tid att prata i ett tryggare sammanhang. Det är viktigt att skapa dom förutsättningarna, att man vågar liksom testa och ta sig plats och att man är en förebild själv också, och hjälper till och samlar ordförråd, det finns ju jättemycket att jobba med inom fritidshemmets verksamhet också, i väldigt många olika miljöer som man är i och samlar på ord och begrepp.

Fritidslärare 1 på skola 1 nämner att man måste ge det tid och att vara närvarande. Hen nämner även att det är viktigt att ha en förståelse för de föräldrarna som kommer från en annan kultur, att de också behöver tid att ta sig in i svenska samhället och att de kulturella skillnaderna kan leda till konflikter. Han nämner också att det är någonting man måste ha förståelse för och se det som en möjlighet som lärare i fritidshem att berätta om hur vi arbetar, men sen även låta föräldrar ha tid att ta in och bearbeta det.

[...] Det är det ju egentligen bara att ge det tid, och självklart vara närvarande också. Föräldrarna har ju ofta ganska mycket själva och ska själva lära sig ett nytt språk och ska själva gå igenom en ganska stor förändring eller vad man ska säga. Dom ska ju liksom acceptera, applicera och någonstans ta sig in i svenska samhället. Den biten är ju jättesvår. De har ju det jättesvårt att i vissa fall acceptera det svenska samhället. Där är ju fritidshemmet kanske ett av de första tillfällena där dom stöter på personal. Ska eleverna till exempel åka och bada och det är en manlig fritidslärare som ska följa med så kan det vara ett jätteproblem för en pappa till en flicka från Afghanistan. Så där krävs det tid, för de där situationerna måste få uppstå och dom måste få gå i konflikt och gå i polemik där. Det är viktigt för att skapa en relation men samtidigt visa dem vår kultur.

[...] Vi har ett projekt som heter skola som arena och det handlar om att använda skolan som byggnad hela dagen, inte att den stängs när skolan är slut. Vi har bland annat föräldracafé, dagar då barn och föräldrar får komma till biblioteket, dialogkvällar som handlar om specifika ämnen där socialtjänst och polis och föreningar bjuds in samt att vi har ett samarbete med frisk generation ett projekt där det kommer en kille en gång i veckan där föräldrar och barn kan träna tillsammans. Under dessa projekt så har vi personal närvarande som försöker hitta samtal och bygga broar mellan hem och skola.

8.2.2 Analys

Enligt Gözpinar (2019) så behöver skolor utveckla en åtgärdsplan när det kommer till nyanlända för att lättare integrera in dem i skolan och i landet. Integration är mer eller mindre något som alla skolor behöver arbeta med då alla skolor möter på elever från olika minoritetsgrupper och som behöver extra stöd för att komma in i det svenska samhällslivet. Även om det finns skolor som skola 2 som kommit ganska långt i sitt integrationsarbete där man jobbar mer omfattande med att bygga broar mellan hem och skola samt med elever som inte behärskar det svenska språket, så finns det skolor där lärarna i fritidshem själva behöver hitta lösningar för att inkludera alla elever i undervisningen istället för att utgå från en åtgärdsplan som troligtvis inte bara hade gett mer kunskap om hur man arbetar men även ett bättre resultat i arbetet med att tackla de språkbarriärer som kan uppstå.

Enligt Andishmand (2017) är elevernas upplevelse av mångfald viktig och man ska eftersträva en positiv bild av mångfald i sin skola. Olika kulturer och hemspråk, ska ses som en tillgång, trots svårigheter, resursbrister och rådande omständigheter i samhället. I analysen av ovanstående texter kan vi bilda en uppfattning att lärarna bjuder på sig själva genom att använda kroppsspråket, genom att försöka lära sig främmande språk och liknande. Därmed framstår lärarna som mer jämlika med eleverna. Gränsen mellan en lärare som kan svenska språket och en elev som inte kan svenska språket suddas ut genom att lärare framstår som lika okunnig i elevernas hemspråk.

Språket är grunden till tolkning och förståelse enligt Thomassen (2007). Språket har en allmän dimension och kan även användas som ett redskap. I analysen av ovanstående åsikter av fritidslärare 1 på skola 1 kan vi se att hen anser att datorprogram inte ska vara grunden för elevernas förståelse av språkundervisningen. Hen menar att man får använda rätt resurser, som inte är det de använder mycket av, alltså datorprogram. Detta leder oss till slutsatsen att det är det talade språket som fritidslärare 1 på skola 1 ser som ett mer lämpligt redskap i språkundervisningen.

Skola 2 ligger mitt i ett socialt utsatt område i Västra Götaland och har kommit långt i arbetet med språkbarriärer som kan uppstå mellan hem och skola. Rektorn berättade att de har ett projekt som kallas ”skolan som arena” som till stor del handlar om att bjuda in föräldrar, göra dem delaktiga och skapa relationer. Detta är ett projekt som ger föräldrar en större möjlighet att göra sig hörda.

Båda skolornas tillvägagångssätt verkar främja nyanländas språkutveckling och hjälpa skolorna att hantera de språkbarriärer som uppstår. Utgår man från de som nämns tidigare att flyktingbarn upplever språkbarriärer, bristande stöd från sina familjer, kulturella missförstånd, ekonomiska problem och till och med diskriminering i skolan, detta på grund av brist på möjligheten att göra sig förstådd som Gözpinnar (2019) nämner så krävs det kanske mer utbildning för framtida lärare i fritidshem när det kommer till just nyanlända, samt att de arbetsätt skolorna valt att använda sig av borde kombineras och att det finns resurser till hands för att möta behoven.

Något som vi ansåg vara viktigt att ta reda på i vår studie var hur man kan arbeta med att hantera den språkbarriär som kan uppstå mellan hem och skola hos de nyanlända barnen om de inte har föräldrar som är svensktalande. För att forma sin undervisning och lyfta alla elevers egenheter samt främja lusten att lära som (Skolverket, 2019) nämner så kan kontakten mellan skola och hem vara en viktig del för att skapa sig en förståelse för de elever man arbetar med.

Det blir ganska tydligt under intervjuerna att de olika skolorna fördelar sina resurser på olika sätt och att det till stor del är upp till lärarna i fritidshemmet att hitta metoder och lösningar för att hantera språkbarriärer mellan elever, skola och hem. Då integrationsarbetet på skola 2 är mer omfattande så läggs också mer resurser för att tackla de utmaningar som kan uppstå.

8.3 Hur främjar man nyanländas sociala relationer?

Mycket av empirin som vi fått genom intervjuerna handlar om att nyanlända utvecklar språk och andra kunskaper i samspel med andra elever. Vi ville även se hur man i skola 1 och skola 2 jobbade med att främja sociala relationer hos nyanlända. Detta avsnitt kommer därför handla om hur skola 1 och skola 2 arbetar med att främja sociala relationer hos nyanlända.

8.3.1 Resultat

Fritidslärare 1 på skola 1 sa följande efter att ha fått frågan om hur man kan jobba integrerande för att främja sociala relationer:

[...] Det allra bästa är ju om dom får sitta och prata med jämnåriga. Många saker delar dom ju ändå. Dom delar ofta kanske en rörelseglädje, dom delar kanske ett fotbollsintresse, dom delar kanske ett pysselintresse, det är ju skit samma egentligen vad dom delar men dom delar ju mycket för dom har ju mycket gemensamt i form av ålder. Även fritidslärare 2 på skola1 delar den uppfattningen.

[...] Vi behövs inte i sociala relationer på samma sätt. Utan de kan såklart söka sig till oss för stöd men det är precis så det ska vara, vi ska bara vara ett stöd. Vi är inte deras kompis. Det är viktigt att förstå också om vi tar hand om eleven får mycket finns en risk att eleven bara tyr sig till oss. De måste hitta andra också. Vi kan vara en grund men vi får inte vara den enda

grunden. Vi ska vara en trygghet. Men de ska ha en trygghet i relationer till andra. Det är därför viktigt att tidigt försöka få in den bland andra elever.

Båda fritidslärarna anser att elevgrupper ska vara skräddarsydda och att de nyanlända eleverna som behöver hjälp att integreras ska få gå i samma grupper med andra elever som inte har samma behov. Det är där de kan utvecklas mest, enligt fritidslärare 1 på skola 1. Hen nämner även att man måste våga utmana eleverna för att de ska utvecklas bra.

[...] Ja, fritidshemmets roll, ganska enkelt skulle jag vilja påstå är att skapa situationer och miljöer för dom här sociala relationerna att gro. Det är en ganska tydlig och enkelt svar för vad jag tycker i alla fall, alltså som vuxen har du ju alltid det yttersta ansvaret men här kanske du får gå in och peta lite för att göra förutsättningarna så gynnsamma som möjligt. Elever som av andra anledningar är icke normativa i sin sociala förmåga att ingå i den här gruppen i just de här fritidshemmet dom kanske man måste utmana mer. Vi kanske har elever som är jättedåliga på att förlora då är det inte nödvändigtvis jättedåligt om dom får förlora lite extra, då menar jag inte att det är vårt jobb att göra så men det finns en möjlighet att främja den egenskapen. I det här fallet skulle jag säga att man vill främja det på så sätt att man har en liten mer pincett och pekfingergrepp att gå in i gruppen och plocka ut och skräddarsy situationen och sociala grupper för att man på största möjliga mån ska ha möjlighet att låta de nyanlända eleverna få så bra förutsättningar som möjligt och möjlighet att komma in.

På skola 2 anser att man främjar integrationen och sociala relationer hos nyanlända genom att involvera dessa i de sociala gemenskaperna genom kamratstödjare och liknande på rasterna. Rektorn på skola 2 anser att en viktig del i utvecklingen av sociala relationer är att de som arbetar i skolan måste vara bra förebilder.

[...] Det är viktigt att vi också vi som är vuxna eller pedagoger också pratar ordentligt och tydligt. Visar vad trygghet, ömhet och respekt är. Hur vi möter varandra. Så om jag alltid möter någon med attityd med taggarna utåt och ser ner på folk, ja då är de det de lär sig.”

[...] Vi måste vara aktiva som personal att ta det vidare, där är det ju vi som får vara förebilderna på ett sätt. Man kan ju ha samarbete med andra stadsdelar och så ju och det har ju förekommit under åren som jag har jobbat här, man kanske har haft en brevvän eller man kanske har haft fritidshemmets dag ihop eller att det finns viss personal som kanske har samarbete med någon vän på en annan skola.

8.3.2 Analys

Både skola 1 och skola 2 anser att sociala relationer hos nyanlända utvecklas bäst elever sinsemellan och att man som lärare i fritidshem har en uppgift att skräddarsy vissa grupper för att utveckla elever som har större behov av att integreras för att de ska utveckla goda sociala relationer. Då personalen i båda skolorna belyser att integration och främjande av sociala relationer kan innefatta flera olika minoritetsgrupper så är det ändå många elever som kommer från hem som ligger i ett utsatt område vars föräldrar kommer från en annan kultur och kanske inte är vana vid hur den svenska skolan fungerar. Det är därför viktigt för lärare i fritidshem att vara goda förebilder och använda sig av närliggande områden och föreningar för att ge eleverna rätt förutsättningar att kunna skapa sociala relationer även utanför stadsdelen. Håland Anveden (2017) uppger att sättet hur vi uppför oss i olika situationer, vilka referensramar vi har, vilka normer vi skapar kan präglas av etnocentrism på ett negativt sätt och därför är det viktigt att alla barn ska få möjlighet att bemötas med respekt och förståelse.

Föräldrarna kan i det här fallet inte vara förebilder för sina barn alla delar av uppförandet i en svensk skola. Därför är det viktigt att lärarna bortser från den eventuella etnocentrismen och bemöter eleverna med respekt och förståelse i sin vägledning in i det svenska samhället.

Sociala relationer bygger på ett antal olika kompetenser som präglar alla relationer. Interkulturellt förhållningssätt med nyanlända familjer beskrivs som ett arbete med barn där deras tidigare erfarenheter, intressen och språkbakgrund tas till vara. I läroplanen står det att redan i förskolan ska barnen förberedas på att leva i ett internationaliserat samhälle där förståelse av omvärlden i en kulturell mångfald. Uppdraget innebär att barnen får reflektera över vad som krävs för att förskolan ska vara en social och kulturell mötesplats (Håland Anveden 2017).

När det kommer till att främja sociala relationer så såg vi att fritidslärarna till stor del delade uppfattningen om att barn lär sig i interaktion med andra barn och att det kunde ses som ett av de bättre pedagogiska verktygen för att hjälpa nyanlända elever att lättare komma in i samhället.

Peko, Sablic, Jindra & Juraj (2010) refererar till Hrvatinic som menar att förutsättningen för att skapa hållbara sociala relationer är den interkulturella kompetensen som består av tre dimensioner: kommunikationsförmåga i det egna beteendet, emotionell förmåga- åsikter och den kognitiva dimensionen- kunskapen. Individer som besitter en bra interkulturell kompetens har förmågan att acceptera varje person, oavsett personens kulturella bakgrund, ursprung eller livsstil. I vårt fall innebär det att det är extra viktigt att lärarna besitter den interkulturella kompetensen, för att kunna acceptera de nyanlända elever som de individer de är.

9 Slutdiskussion

Detta arbete är en kartläggning av fritidslärares arbete med integrationen av nyanlända elever. Vi har baserat vår empiriska studie på intervjuer. Intervjuerna bestod av frågor gällande skolans integrationsarbete, förändringar som har skett i samband med högre krav på integrationsarbete, vilka åsikter lärarna har gällande språkbarriärer samt hur de övervinner dem, familjernas roll i integrationsarbetet och slutligen delaktighet i sociala relationer.

Avsikten med arbetet har varit att skapa förståelse och främja elevernas etablering och integration i Sverige. De skolor som vi valt ha intervjuer i har en geografisk placering som inte lämnar utrymme för jämförelse mellan olika skolor i olika områden. Därmed har vi bara delvis kunnat kartlägga arbetssätt och rutiner som har inverkan på inlärning och sociala relationer i skolan med avseende på olikheter i elevernas uppväxtvillkor.

Tidigare forskning om integrationen visar, enligt Bunar (2014) att integrationen i skolan är av stor betydelse på elevernas prestationer i deras senare skolgång. Den ska baseras på elevernas individuella behov och det ska vara utvecklande för eleverna. Elever som inte behärskar svenska språket fullt ut, som inte vet hur skolsystemet och samhället fungerar riskerar att hamna i utanförskap och till och med fara illa.

Det som arbetet kartlägger är det som sker i skolan. Flera andra parametrar, så som boende situationen, familjens ekonomiska situation, föräldrarnas utbildningsbakgrund har vi inte kartlagt. Kölegård Stjärne m.fl. (2016) anger att svensk och internationell forskning visar att det är personliga egenskaper och förhållanden i hemmet som har den största inverkan på studieresultaten.

Enligt Bunar (2010) sprider sig främlingsfientlighet, rasism och antisemitism över flera länder i världen. Mångfald framställs som en fara och en risk orsakad av etniska, språkliga och religiösa skillnader. En diskurs som grundas i rädsla för mångfald har grundats (Bunar, 2010).

Alla intervjuade fritidslärare och rektorn arbetar i redan utsatta områden och därmed har vi kunnat belysa de sociala skillnaderna endast med hjälp av teorier och tidigare forskning. Förslag till vidare forskning är att en jämförelsestudie görs för att kartlägga arbetssättet i de icke socialt utsatta områden, där språklig mångfald inte förekommer i samma grad som i socialt utsatta områden. En breddning av studien som skulle omfatta boendesituationen och dess inverkan på integrationen, familjens ekonomi och utbildningsbakgrund skulle belysa våra resultat ur ett annat perspektiv och förhoppningsvis ge en mycket bättre vägledning för fritidslärare i deras integrationsarbete med nyanlända flyktingelever.

Vi har kartlagt hur man arbetar med integrationen, hur olika fritidshem överbryggat språkliga barriärer och hur arbetet med elevernas sociala relationer kan bidra i deras utveckling i fritidshemmet. Inkludering oavsett vem man är eller var man kommer ifrån, att ta vara på allas erfarenheter, förstå andras kulturella erfarenheter hjälper personalen, hela fritidsverksamheten och eleverna att utvecklas. Skapa trygghet, bjuda in till ny kunskap oavsett vart du kommer ifrån eller vem du är, inkludera alla, vara öppen för alla minoritetsgrupper i samhället, inkludera, utbyte av erfarenheter mellan lärare och elever är några konkreta åtgärder som tillämpats i integrationsarbetet, enligt våra resultat som redovisas i avsnitt 8.1.1. De ovannämnda strategier och arbetssätt har haft positiva konsekvenser för de nyanlända elevernas integration och har gett lärarna verktyg i deras framtida arbete. Förhoppningsvis ska en positiv inflytande på elever kunna återspegla sig i deras hem och att deras föräldrar ska därmed få möjlighet till bättre integration i det svenska samhället.

Språkbarriärer på fritidshemmet anses av personalen kunna överbryggas med relationsskapande, genom att personalen visar den svenska kulturen och genom umgänge med andra elever. Andishmand (2017) anger att språklig mångfald finns mest i socialt utsatta bostadsområden. Elever på fritidshemmet kommer från olika kulturer, har olika modersmål och ska ses som en tillgång, trots rådande omständigheter i samhället. Elevernas upplevelse av mångfald får bli positiv både i deras boendemiljö och i deras skola. Bilden av mångfald som de får i hemmet är inte alltid positiv.

Språkbarriärer är större problem för oss vuxna än för barn. Barn är mycket bättre på att tänka utanför boxen, att hitta lösningar och att vara övertydlig i sina rörelser vilket också förenklar språkutvecklingen, anges i en av intervjuerna i avsnitt 8.2.1. Språkbarriärer i fritidshemmet upplevs inte vara så stort problem bland de intervjuade, som verkar ha utvecklat välfungerande arbetsrutiner. Den stora flyktingvågen för ca fem år sedan har hjälpt och utvecklat fritidslärarnas metoder gällande bland annat språkinläringen och det anser de fungerar väl i praktiken. När det gäller nyanlända flyktingelever har vi svårt att se vilken påverkan det skulle kunna ha på deras föräldrar. Vår förhoppning är att all utveckling kan bara leda till något positivt.

Språket är grunden till tolkning och förståelse enligt Thomassen (2007).

Enligt de intervjuade skapas och utvecklas de nyanlända elevernas sociala relationer genom skapande av trygga relationer med fritidslärarna och med andra elever. Vikten av att föregå med eget exempel genom att visa vad trygghet, ömhet och respekt är. Personliga mötens vikt har uppmärksamats som något som inte får bytas ut mot talande datorer i framtiden med

tanke på andra kommunikationsvägar förutom det talade språket, så som kroppsspråk, mimik, röstläge och så vidare. I de skolor där vi har gjort våra intervjuer jobbar personalen mycket med få de nyanlända eleverna att prata och umgås med jämnåriga elever i skolan, speciellt under rasterna, som det anges i avsnitt 8.2.2.

Vår förhoppning är att andra fritidslärare, forskare, elever och föräldrar efter att ha tagit del av vårt arbete och våra resultat kan få bättre förståelse av vilka utmaningar som personalen och elever möts av i fritidshemmet. Arbetssätt och det personliga bemötandet som beskrivs i detta arbete kan förhoppningsvis vara vägledande för nyblivna fritidslärare och lärare som vill uppnå bättre resultat i sitt arbete med integrationen av nyanlända flyktingelever.

Det som vi inte kunnat se mycket av i intervjuvären hos fritidslärarna är en djupare förståelse av att vi lever i en global värld och svenskheten är inte den enda ”korrekta” normen, inte det enda som berikar. Vi kan älska vårt land, dela av den tryggheten det medför i arbetet med barn, men vi måste kunna lyfta våra blickar långt utanför vår komfortzon och vår skola. Vi vill uppmana alla läsare att vara normkritiska, att lära av erfarenheter från olika världsdelar och dra egna slutsatser vad som kan tillämpas i er vardag (i vårt arbete behandlas artiklar där analyser av situationer i bland andra Turkiet, Kanada, USA, Serbien och Sverige förekommer, anges i avsnitt 5.8.).

Avslutningsvis, vill vi lyfta fram den för oss mest intressanta meningen från en av intervjuerna som återspeglar allt engagemang, tydlig strategi och vision samt att kunna vara vägledande för framtida forskningsinsatser: Det skapar trygghet att hela tiden bjuda in till ny kunskap oavsett var du kommer ifrån, oavsett vilka vi är. Här vill vi göra alla läsare uppmärksamma på tre nyckelbegrepp: trygghet, bjuda in och oavsett vilka vi är.

10 Referenslista

Ahrne, G. & Svensson, P. (2015). *Handbok i kvalitativa metoder*. (2., [utök. och aktualiserade] uppl.) Stockholm: Liber.

Alvesson, Mats & Dan Kärreman (2007), Constructing mystery: Empirical matters in theory development. *Academy of Management Review*, 32 (4), s. 1265-1281.

Andishmand, C. (2017). *Fritidshem eller servicehem? : En etnografisk studie av fritidshem i tre socioekonomiskt skilda områden* (Gothenburg studies in educational sciences, 403).

Basu, R. (2011). Multiculturalism Through Multilingualism in Schools: Emerging Places of "Integration" in Toronto. *Annals of the Association of American Geographers*, 101(6), 1307-1330.

Bris. (2018). *Skolans roll för barn som flytt - platsen för inkludering, hälsa och lärande*. Johanneshov: Bris.

Bunar, N. (2014). Utbildning och mångkulturalitet- det globala samhället. I U. P Lundgren, R. Säljö, C. Liberg (Red.), *Lärande, skola, bildning: grundbok för lärare* (s. 471-485). Stockholm: Natur & kultur.

Bunar, N. (2010). *Nyanlända och lärande – en forskningsöversikt om nyanlända elever i den svenska skolan* (Vetenskapsrådets rapportserie, 6:2010). Hämtad från vetenskapsrådet: https://www.vr.se/download/18.2412c5311624176023d25b5f/1529480533281/Nyanlaenda-och-laerande_VR_2010.pdf

Deardorff, D. K. (2006). Identification and Assessment of Intercultural Competence as a Student Outcome of Internationalization. *Journal of Studies in International Education*, 10(3), 241–266.

Gözpinar, H. (2019). A Glimmer of Hope for Refugee Education: Teacher Perceptions, Performances, and Practices. In *Online Submission*. Online Submission.

Hellström, A., & Petersson, B. (2004). Stereotyper i vardagen: Bilder av "de främmande". I K. Borevi, & P. Strömblad (Red.), *Kategorisering och integration: om föreställda identiteter i politik, forskning, media och vardag, rapport från Integrationspolitiska maktutredningen / SOU 2004:48* (Vol. SOU 2004:48, s. 99-141). Fritzes offentliga publikationer.

Håland Anveden, P. (2017). *Interkulturellt förhållningssätt och nyanlända barn*. Hämtad från Skolverket: <https://larportalen.skolverket.se/LarportalenAPI/api-v2/document/name/P03WCPLAR086963>

Integrationspolitiska maktutredningen (2004). *Kategorisering och integration: om föreställda identiteter i politik, forskning, media och vardag: rapport från Integrationspolitiska maktutredningen*. Stockholm: Fritzes offentliga publikationer.

Kölegård Stjärne, M., Fritzell, J., Brännström, L., Estrada, F., & Nilsson, A. (2007). Boendesegregationens utveckling och konsekvenser. *Socialvetenskaplig Tidskrift*, 14(2-3), Socialvetenskaplig Tidskrift, 2007, Vol.14(2-3).

Lundgren, U.P., Säljö, R. & Liberg, C. (red.) (2014). *Lärande, skola, bildning: [grundbok för lärare]*. (3., [rev. och uppdaterade] utg.) Stockholm: Natur & kultur.

Peko, A., Sablic, M., Jindra, R., & Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, C. F. of E. (2010). Intercultural Education: Proceedings of the 2nd International Scientific Conference=Obrazovanje za interkulturalizam: Zbornik radova S.2 Medunarodne znanstvene konferencije. *Online Submission*.

Prop. 1997/98:16. *Sverige, framtiden och mångfalden- från invandrarpolitik till integrationspolitik*. Hämtad från <https://www.regeringen.se/contentassets/6cf1db3cc2254ab8a3e70038272f09e4/sverige-framtiden-och-mangfalden---fran-invandrarpolitik-till-integrationspolitik>

Regeringskansliet. (2014). *Slutrapport - Regeringens samordnare för kommunalt flyktingmottagande*. Hämtad från Regeringskansliet: <https://www.regeringen.se/49bafc/contentassets/5e96326144d642729ffc9ae73661ebff/slutrapport---regeringens-samordnare-for-kommunalt-flyktingmottagande>

Sernhede, O. (2016). Etnicitet. I C. Edling, F. Liljeros (Red.), *Ett delat samhälle- makt, intersektionalitet och social skiktning* (s. 74-96). Stockholm: Liber.

Skolverket. (2003). *Gruppstorlekar och personaltäthet i förskola, förskoleklass och fritidshem*. Stockholm: Skolverket.

Skolverket. (2001). *Integrationen förskoleklass, grundskola och fritidshem*. Stockholm: Skolverket.

Skolverket. (2016). *Utbildning för nyanlända elever*. Stockholm: Skolverket

Skolverket (2019). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011: reviderad 2019*. (Sjätte upplagan). [Stockholm]: Skolverket.

Thomassen, M. (2007). *Vetenskap, kunskap och praxis: introduktion till vetenskapsfilosofi*. (1. uppl.) Malmö: Gleerups utbildning.

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Weiss, S., Syring, M., & Kiel, E. (2019). Challenges for the school in a migration society – a critical incidents analysis. *Intercultural Education, volym(30)*, 196-213. doi:[10.1080/14675986.2019.1538089](https://doi.org/10.1080/14675986.2019.1538089)

Wille, A., Maher, M., Cornell, S., Kim, A., Reimers, B., & Hess, R. (2019). It Starts with Us: Including Refugees in Rural Schools and Communities. *The Rural Educator*, 40(2), 33-42.

11 Bilagor

11.1 Informationsbrev

Information om examensarbetet integration i Fritidshemmet

Vi är två studenter på Göteborgs universitet som studerar till Grundlärare med inriktning mot fritidshem, Richard Viking och Amina Gunic Krvavac.

Du tillfrågas härmed att delta i en intervju som kommer användas i vårt examensarbete som handlar om hur personalen på fritidshem arbetar med integration av nyanlända flyktingbarn. Syftet med arbetet är att kartlägga hur man arbetar för att utveckla nyanlända elevers sociala relationer och arbeta med att förstå och främja integrationen inom fritidshemmet.

Vi kommer använda oss av intervjuer för att samla in data till vårt examensarbete. Planen är att genomföra en intervjustudie med rektorer, lärare och forskare. De deltagande personerna kommer delta i enskilda intervjuer via videosamtal, telefonsamtal eller mail med tanke på det rådande läget i vårt samhälle. Intervjuerna beräknas ta cirka 30-60 minuter.

Vi skulle uppskatta om ni kan besvara eventuella tillägsfrågor som kommer mailas till er. Det insamlade materialet kommer att bearbetas och hanteras konfidentiellt. Deltagarna kommer inte namnges i studien och därmed kommer alla identifierande detaljer att tas bort. Transkriberingar av intervjuerna kommer sparas tills examensarbetet är klart. Intervjustudien ingår i vårt examensarbete och kommer presenteras i en uppsats. Uppsatsen kommer offentliggöras.

Deltagande i studien är frivilligt. Du kan alltid avbryta ditt deltagande utan någon motivering. Du är alltid välkommen att ställa frågor till oss!

Göteborg 2020-04-02

Studeraende:

Richard Viking, gusvikiri@student.gu.se

Amina Gunic Krvavac, guskrvam@student.gu.se

Handledare:

Åsa Wahlström Smith, asa.smith@ped.gu.se